

MA'DÛM

(المعدوم)

Var olmayan anlamında felsefe ve kelâm terimi
(bk. ADEM; VÛCÛD).

MA'DÛMÎYYE

(المعدومية)

Ebû'l-Hüseyn el-Hayyât'a
(ö. 300/913 [?])
atfedilen, hudûsu anında
cisim olma vasfı sabit olan bir varlığın
yokluk halinde de o vasfa sahip olması
gerektiği düşüncesine dayanan akım
(bk. HAYYÂT, Ebû'l-Hüseyn).

MAGLAYLIÇ, İbrâhim Efendi

(1861-1936)

Bosnalı âlim, siyaset adamı.

25 Nisan 1861'de Banyaluka'da (Bosna-Hersek) doğdu. Babası Banyaluka'da Maglayliç ailesinden Hacı İsmâil Ağa'dır. İlk öğrenimini tamamladıktan sonra Banyaluka Medresesi'ne girdi. Burada özellikle İsmâil Üskübî'nin derslerine katıldı. Bosna-Hersek'in 1878'de Avusturya-Macaristan Krallığı'na ilhakına karşı koyan direnişçiler arasında bulundu ve aynı yıl tutuklanarak Avusturya-Macaristan Krallığı'nın kuzey bölgesinde bulunan Olo-mouc toplama kampına gönderildi. Birkaç ay tutuklu kalıp memleketine döndü ve hemen ardından öğrenimini sürdürmek için İstanbul'a gitti (1878). Burada dokuz yıl dinî ilimleri tahsil etti. Manisalı Emin Efendi, Priştinelî İbrâhim Efendi ve Üçmihraplı Hafız İbrâhim Efendi gibi hocalardan ders aldı.

1887'de ülkesine döndükten sonra Banyaluka'daki Feyziye Medresesi'ne hoca ve yönetici olarak tayin edildi. Bu görevinin yanı sıra 1898'de Banyaluka'daki rüşdiye okulunun idareciliğini de üstlendi. 1914 yılında Tuzla müftülüğüne getirilince öbür görevlerinden ayrıldı. 1918'de yeni kurulan Krallık Yugoslavyası'ndaki müslümanların siyasi, içtimaî ve dinî problemlerini çözmek amacıyla Bosna-Hersek'te arkadaşlarıyla bir siyasi parti oluşturmaya çalıştı. 1919'da kurulan Jugoslovenska Muslimanska Organizacija (Yugoslavya Müslüman Teşkilâtı) adlı siyasi partinin ilk başkanı seçildi. 1920'deki parlamento seçimlerinde milletvekili oldu. 1922'de partide anlaşmazlık çıkınca Jugoslovenska Muslimanska Narodna Orga-

nizacija (Yugoslavya Müslüman Halkı Teşkilâtı) adıyla ikinci bir parti kurdu. Ancak partisi seçimlerde başarısız olunca Maglayliç'in siyasi hayatı sona erdi. Tuzla müftülüğü görevi 1925 yılına kadar sürdü, aynı yıl Banyaluka müftülüğüne getirildi ve 1929'da emekliye ayrıldı.

11 Haziran 1930 tarihinde toplanan Krallık Yugoslavyası Seçim Meclis Başkanlığı tarafından Diyanet İşleri başkanı (reisülulemâ) seçildi. 30 Eylül 1930'da Belgrad'daki Bayraklı Camii'nde bu münasebetle düzenlenen resmî törende Yugoslavya Kralı I. Aleksandar, devlet ricâli ve diplomatlar da bulundu. Böylece Yugoslavya Diyanet İşleri Başkanlığı Saraybosna'dan Belgrad'a taşınmış oldu. 1932'de reisülulemâ sıfatıyla Saraybosna'ya geldi ve burada tertiplenen 400. Gazi Hüsrev Bey Camii ve Medresesi törenlerine katıldı. 14 Mart 1936'da Yugoslavya kralının tâlimatıyla emekliye sevkedildi. Hemen arkasından Banyaluka'ya dönen Maglayliç 16 Eylül 1936'da vefat etti ve Gazanfer Camii'nin yanına defnedildi.

Arapça ve Türkçe bilen Maglayliç, I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan ilk Krallık Yugoslavyası döneminde müslüman halkın dertlerini dile getirmek için Makedonya, Kosova ve Bosna-Hersek bölgelerini dolaşip bu konuda Belgrad'daki resmî yetkililere raporlar sunmuştur. Bu raporlar, I ve II. Dünya savaşları arasında müslümanların durumunu göz önüne seren önemli belgeler sayılır. Siyasi kişiliğinin ön planda olması ve onun başkanlığı döneminde reisülulemâ makamının Belgrad'a taşınması bir kısım çevreler tarafından ağır biçimde eleştirilmiştir.

Maglayliç'in kaleme aldığı eserler hakkında kaynaklarda bilgi yoktur. Onun reisülulemâ olduğu dönemde *Glasnik VIS* adlı (o dönemde *Glasnik Vrhovnog Vjerskog Starješinstva Islamske Vjerske Zajednice* adıyla tanınan) derginin ilk sayılarının çıktığı görülmektedir. Bu dergide yayımlanan makaleleri şunlardır: "Prva Riječ" (ilk söz) (Sarajevo 1933, I/1, s. 1-4); "Bajramska Čestitka Muslimanima Kraljevine Jugoslavije" (Krallık Yugoslavyası müslümanlarına bayram tebriği) (Sarajevo 1933, I/2, s. 1-4); "Suština Vjere" (dinin mahiyeti) (Sarajevo 1933, I/3, s. 1-5); "Va'z u Begovoj Džamiji" (Begova Camii'nde vaaz) (Sarajevo 1933, I/4-5, s. 63-70); "Čestitka Kurban-Bajrama Muslimanima Kraljevine Jugoslavije" (Krallık Yugoslavyası müslümanlarına kurban bayramı tebriği) (Sarajevo 1933, I/4-5, s. 82-84); "Mevludi Šerif" (mevlid-i şerif) (Sara-

jevo 1933, I/7, s. 1-3); "Čestitka Kurban-Bajrama" (kurban bayramı tebriği) (Sarajevo 1934, II/4, s. 185-188); "Muslimani Kraljevine Jugoslavije" (Krallık Yugoslavyası müslümanları) (Sarajevo 1934, II/11, s. 578-579); "Ramazanska Čestitka Muslimanima Kraljevine Jugoslavije" (Krallık Yugoslavyası müslümanlarına ramazan tebriği) (Sarajevo 1934, II/12, s. 673-675).

BİBLİYOGRAFYA :

Zejnil Fajčić, "Maglaylić, Ibrahim Hafiz Hadži", *Bibliografija Glasnika Vrhovnog Islamskog Starješinstva u SFRJ od 1933. do 1982. Godine*, Sarajevo 1983, s. 129-130; Ferhat Šeta, *Reis-ul-uleme u Bosni i Hercegovini i Jugoslaviji od 1882. do 1991. Godine*, Sarajevo 1991, s. 39-40; Mustafa Čeman, *Bibliografija Bošnjacke Književnosti*, Zagreb 1994, s. 167 (nr. 4392); Mahmud Traljić, *Istaknuti Bošnjaci*, Sarajevo 1998, s. 178-182; "Merhum Hadži Hafiz Ibrahim Ef. Maglaylić", *Glasnik VIS*, IV/10 (1936), s. 382-383.

MUHAMMED ARUÇI

MAGOSA

Kıbrıs'ta bir liman şehri.

Kıbrıs adasının doğusunda Poyraz (Cape Greko) ve İlya (Cape Elea) burunları arasında kalan körfezde (Magosa körfezi) yer alır. Mısır Kralı Ptolemy II. Philadelphus (m.ö. 308-246) tarafından kurulduğu söylenen şehir Eskiçağ ve Erken Ortaçağ'larda Roma, Bizans ve İslâm hâkimiyeti altında kaldıktan sonra 1192 yılında Lusignan Krallığı'nın hâkimiyetine geçti. Uzun yıllar, yakınındaki daha eski bir yerleşim merkezi olan ve özellikle Romalılar zamanında Costantia adıyla büyük bir metropole dönüşen tarihî Alasya şehrinin gölgesinde küçük bir köy olarak kaldı. 1291'de Filistin'deki Akkâ şehri Memlûkler'in eline geçince buradan gelen göçmenler sayesinde kısa sürede büyüdü. XIV. yüzyıl başlarından itibaren nüfusunun ve liman faaliyetlerinin artmasıyla gelişmeye başladı. Doğu Akdeniz ticaretinde stratejik önem kazandı. 1373'te Cenevizliler'in işgaline uğradı ve 1464'e kadar onların yönetiminde kaldı. 1489 yılında buraya hâkim olan Venedikliler Lefkoşe'yi idarî, Magosa'yı askerî başşehir olarak kullanmayı tercih ettiklerinden şehri çevreleyen surları onararak muhkem bir kale haline getirdiler. Kale surları Ortaçağ askerî mimarisinin en güzel örnekleri arasında sayılır. Özellikle Othello Kulesi, Shakespeare'in aynı adlı tiyatro eserinden sonra çok meşhur olmuştur.

978 (1570) yılında Kıbrıs'ın fethine girişen Osmanlılar, Magosa'yı Lefkoşe'nin